

รูปแบบการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5
ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี*

THE MODEL OF PUBLIC WELFARE UNDER THE FIVE PRECEPT'S VILLAGE
PROJECT OF SANGHA ORDER, RATCHABURI PROVINCE

พระราชวัลลภาจารย์ (ดาวเรือง อาจารย์คุณ), พระเมธีธรรมาจารย์ (ประสาน จันทสาโร),
พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงกโร)

Phra Rajwallapajan (Daoruang Acaraguno), Phra Meteedhammajan (Prasarn Chanthasaro),
Phraudomsittinanok (Kampol Kunungkaro)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: akkarawat.kit@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป กระบวนการและนำเสนอรูปแบบ เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลภาคสนามโดยในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 รูปหรือคน ได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ที่มีค่าดัชนีวัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (S-CVI) เท่ากับ 1.00 เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการ วิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท และการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 รูปหรือคน โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1. คณะสงฆ์มีกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใน พื้นที่ แต่งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีไม่เพียงพอกับความจำเป็นหรือความต้องการตามสภาพ จริง ประกอบกับประชาชนจำนวนมากยังต้องการความช่วยเหลือหรือการสงเคราะห์จากคณะ สงฆ์ 2. กระบวนการในการสงเคราะห์ประชาชน มีการลงพื้นที่สำรวจความต้องการของ ประชาชน มีพระภิกษุเป็นบุคลากรหลัก มีการประเมินตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ มีการพัฒนาวิธี ดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง 3. รูปแบบการสงเคราะห์ประชาชน พบว่า เป็นรูปแบบของความร่วมมือของเครือข่าย 3 ประสาน หรือบรรพ มีการสงเคราะห์ ช่วยเหลือด้วยสิ่งยังชีพเฉพาะทางสำหรับกลุ่มผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ ผู้ทุพพลภาพ การสงเคราะห์ ช่วยเหลือเกี่ยวกับสุขภาพและการแพทย์ การบำรุงขวัญกำลังใจ การสงเคราะห์ด้วยการนำ ธรรมะไปบรรเทาทุกข์และแก้ปัญหาทางใจแก่ประชาชน

คำสำคัญ: การสงเคราะห์ประชาชน; โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5; คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี

Abstract

Objectives of this research were to study the general condition, procedures and to present the model. The research methodology was the qualitative Data were collected from 25 significant key informants by in-depth interviewing. The tools were structured in-depth-interview scripts with a scale-level content validity index of 1.00 as the data collection tool, and the data received were analyzed by content descriptive interpretation. Data were also collected from twelve participants who were academic dignitaries participated in the focus group discussion, and the data received were analyzed by content descriptive interpretation.

The research findings were found that 1. Sangha Order working procedures of the involved personnel in the area were cooperative, but the allocated budget was insufficient for the authentic necessity or demand. A great number of people still needed help or assistance from the Sangha Order. 2. The procedures of public welfare, there was a field survey to survey people's demands. The plan was taken into action with monks as the main personnel. The assessment was carried out according to the specified indicators. The operating procedure was developed to conform with the changing situation. 3. The model of public welfare was the model of the 3-Unity network, or the community cooperation between homes, monasteries, and schools. The necessary supplies were provided specially for the bedridden patients, disabled people, and the infirm, supplying health and medical products and to enrich spirits, using Dharma to alleviate suffering and to solve the spiritual problems for people.

Keywords: Public Welfare; the Five Precept's Village Project; Ratchaburi Province Sangha Order

บทนำ

จากสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน ทำให้วิถีชีวิตคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ส่งผลกระทบบก่อให้เกิดปัญหาชีวิตขาดความอบอุ่นอารีสามัคคีปรองดอง เพื่อป้องกันปัญหาต่าง ๆ จำเป็นต้องเฝ้าระวังและสร้างภูมิคุ้มกันให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุข โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมู่บ้านรักษาศีล 5 จึงเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม เป็นรูปแบบของการสร้างสังคมตามแนววิถีพุทธได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเคารพในสิทธิของกันและกัน ได้แสดงตนเป็นพุทธมามกะ ได้ใกล้ชิดพระพุทธศาสนา ให้สมกับที่

สังคมไทยเป็นเมืองที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา (พระมหาสาทร ธมมาทโร, 2560) ดังที่ คัมภีร์อังคตตริณิกาย ปัญจกนิบาต พรรณนาถึง ศิล 5 ว่าเป็นธรรมเป็นเหตุให้ถูกเชิญไปอยู่ในสวรรค์ความว่า “ศิลเป็นหลักปฏิบัติเรียกว่า ลิกขาบท ดังที่คัมภีร์ที่ขนิกาย ปาฎีกวรรคระบุว่า ลิกขาบท 5 อย่างอันเป็นธรรมซึ่งเป็นเหตุให้ถูกเชิญไปอยู่ในสวรรค์ ประกอบด้วย (1) ปาณาติปาตา เวรมณี เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ (2) อทินนาทานา เวรมณี เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการลักทรัพย์ (3) กามเมสุมิฉฉาจาร เวรมณี เจตนาเป็นเครื่องจากการประพฤตินิดในกาม (4) มุสาวาทา เวรมณี เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการพูดเท็จ และ (5) สุราเมยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท” (ที.ปา (ไทย) 11/315/302-303)

โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศิล 5” เป็นนโยบายสำคัญของเจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ที่ดำริให้กับคณะสงฆ์ทุกจังหวัด และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ร่วมในการนำหลักของศิล 5 ให้เข้าถึงประชาชนทุกระดับครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยให้จัดทำในรูปแบบของโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศิล 5” เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศิล 5” นี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสามัคคีปรองดองและประโยชน์สุขของประชาชน และเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยยึดมั่นตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา อันจะส่งผลให้ประเทศชาติมีความสงบร่มเย็น โดยเน้นการรณรงค์ส่งเสริม และสนับสนุนให้มี “หมู่บ้านรักษาศิล 5” ขึ้นในทุกส่วนของประเทศ ตามดำที่เจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ได้ประทานโอวาทไว้ เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2556 ความว่า “อันว่าศิล 5 เป็นการสำคัญมนุษย์ เมื่อทุกคนมีศิล 5 ด้วยกัน สังคมนั้น ๆ คือ ประชาชนย่อมจะอยู่เป็นสุข เมื่อเป็นไปได้ ขอให้ชื่อหมู่บ้านนั้นว่า หมู่บ้านรักษาศิล 5” ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่มอบหมายภารกิจให้ส่วนราชการสร้างความปรองดองสมานฉันท์แก่ประชาชนในชาติ โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการพร้อมกันทั้ง 76 จังหวัด ซึ่งที่ผ่านมาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ร่วมกับจังหวัดต่าง ๆ ขับเคลื่อนการดำเนินงานในหลายพื้นที่ โดยมีเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ผู้ว่าราชการจังหวัด ส่วนราชการ สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และองค์กรเครือข่ายต่าง ๆ ในพื้นที่ ร่วมขับเคลื่อนโครงการ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2557)

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการสงเคราะห์ประชาชนของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ตามลักษณะของภารกิจสาธารณสงเคราะห์ พบว่า ยังคงประสบปัญหาบางประการ อาทิเช่น ปัญหาการบูรณาการหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานทั้งระบบยังไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิต คุณภาพชีวิตของประชาชน คุณภาพชีวิตของชุมชน (พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ, 2557)

หรือปัญหาการทำงานเป็นไปในคนละทิศทาง ไม่สอดคล้องกันอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง (พระครูชินวราภรณ์ (สิงห์ ชินวโร), 2558) เป็นต้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน นั่นเอง (พระอนุวัฒน์ อภิวัตน์, 2564: ประยูร เจนตระกูลโรจน์, 2562; พระวรพงศ์ ธรรมวิโส, 2562; พระครูปลัดเฉลิมพร อภิโร, 2563; พระปิยปราษฎ์ อาจารย์สุโก, 2561; พระมหาสรรพสิทธิ์ นาคเสโน, 2562).

ทั้งนี้ การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษารูปแบบการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ดังนี้ (1) สภาพทั่วไปในการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี โดยครอบคลุมขอบเขต 4 ด้าน ตามทฤษฎี SWOT ประกอบด้วย S-Strength (จุดแข็ง) W-Weakness (จุดอ่อน) O-Opportunity (โอกาส) และ T-Threat (อุปสรรค) (สาคร สุขศรีวงศ์, 2552) และ (2) กระบวนการในการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรีตามทฤษฎีวงจรคุณภาพ (PDCA) รวม 4 ด้าน ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การนำไปปฏิบัติให้เกิดผล (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปฏิบัติการปรับปรุงแก้ไข (Act) (ปริทรรศน์ พันธุ์บรรยงก์, 2545) และ (4) หลักสัจจธรรม ประกอบด้วย ทาน (Giving) ปิยวาจา (Kindly Speech) อุตถจริยา (Useful Conduct) สมานัตตตา (Even and Equal Treatment) และ (3) การสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย การสงเคราะห์ทางวัตถุ และการสงเคราะห์ทางจิตใจ หรือการสงเคราะห์ด้วยสิ่งที่เป็นวัตถุ (Material) และการสงเคราะห์ด้วยสิ่งที่ไม่ใช่วัตถุ (Non-Material) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2553)

ดังกล่าวนี้นี้ ประกอบกับที่ผู้วิจัยมีสังกัดในคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี จึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี” เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลอันเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่องค์กรคณะสงฆ์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกิจการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษากระบวนการในการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้คัดเลือกจากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Selection) ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จำนวน 25 รูปหรือคน โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารองค์กร คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี จำนวน 5 รูป กลุ่มผู้บริหาร/บุคลากรขององค์กรภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 12 คน กลุ่มผู้นำชุมชนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ จำนวน 4 คน กลุ่มนักวิชาการด้านศาสนา จำนวน 2 คน และกลุ่มนักวิชาการทางด้านการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 2 รูป

3. เครื่องมือในการวิจัย

3.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและลึกซึ้ง โดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังกล่าวข้างต้น

3.2 การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและลึกซึ้ง จากการร่วมพูดคุยกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้แบบสนทนากลุ่มเฉพาะที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อให้ได้คำตอบในเชิงเหตุผลจากผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะดังกล่าวข้างต้น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการสัมภาษณ์ ตามวัน เวลา และสถานที่ ที่กำหนดไว้จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตฉบับที่ก และมีการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยพยายามรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์ รวมทั้งปรับแก้ให้มีความชัดเจนทางการสื่อสาร ความหมาย และลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกัน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ที่ประกอบด้วยผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ผู้จดบันทึก (Note Taker) ผู้ช่วยทั่วไป (Assistant) และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้หัวข้อปัญหาและคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยพยายามรักษาสำนวนเดิมไว้

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพทั่วไปในการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี

ด้านจุดแข็ง (Strength) ในการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย 8 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ พระสงฆ์เน้นกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ พระสงฆ์มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรภาครัฐและเอกชน มีการวัดและประเมินผลการดำเนินงานได้ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ พระสงฆ์ทำงานร่วมกับตัวแทนเครือข่ายองค์กรภาครัฐ องค์กรสถานศึกษา และองค์กรชุมชน ได้เป็นอย่างดี เน้นทำงานในเชิงรุกแก้ไขปัญหาโดยตรงในระดับพื้นที่ มุ่งสร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้กับชุมชนด้วยแนวคิดการระเบิดจากภายใน ดำเนินงานโดยสอดคล้องกับความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชน และให้ความสงเคราะห์แก่ประชาชนทั้งทางร่างกายและจิตใจควบคู่กันไป

ด้านจุดอ่อน (Weakness) ในการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย 8 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีไม่เพียงพอกับความจำเป็นหรือความต้องการตามสภาพจริง การเดินทางมาร่วมกิจกรรมในบางพื้นที่เป็นไปได้ค่อนข้างยากลำบาก บางพื้นที่ยังขาดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง บางพื้นที่ยังขาดการประสานความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริง บางพื้นที่ขาดข้อมูลพื้นฐานที่เป็นปัจจุบัน ประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมไม่ค่อยมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม บางพื้นที่ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและแผนงาน และบางพื้นที่ขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพ

ด้านโอกาส (Opportunity) ในการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย 5 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ รัฐบาลให้การสนับสนุน โดยบรรจุโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ให้อยู่ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ประชาชนจำนวนมากต้องการความช่วยเหลือหรือการสงเคราะห์ด้วยสิ่งของ สิ่งคมต้องการหลักการหรือหลักปฏิบัติเพื่อสร้างสันติสุขปรองดองและสมานฉันท์ มีองค์ความรู้ศาสตร์การสังคมสงเคราะห์สมัยใหม่ที่เอื้อต่อการดำเนินงาน และประชาชนจำนวนมากต้องการความช่วยเหลือหรือเยียวยาทางด้านจิตใจ

ด้านอุปสรรค (Threat) ในการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย 5 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ สถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาหรือโควิด 2019 หน่วยงานภายนอกไม่ได้ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ความแตกต่างของวิถีวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ ทักษะคติเชิงลบที่ไม่ถูกต้องของประชาชนในบาง

พื้นที่ และสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำมีผลกระทบต่อทำให้ความสนับสนุนการจัดกิจกรรมสาธารณะ
กุศลของประชาชน

2. กระบวนการในการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของ คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี

ด้านการวางแผน (Plan) ในกระบวนการของการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการ
หมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย 8 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ การ
สงเคราะห์ประชาชนเป็นหนึ่งในภารกิจตามแผนปฏิบัติการรายปีของคณะสงฆ์ระดับจังหวัดที่แต่
ละอำเภอเข้าไปกำหนดแผนงานให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีการพิจารณา
สงเคราะห์ประชาชนกลุ่มเป้าหมายตามมติของที่ประชุมโดยให้ความสำคัญกับความถูกต้องตาม
หลักพระธรรมวินัยและไม่ขัดต่อกฎหมายของบ้านเมือง แผนงานกำหนดภารกิจและวิธี
ดำเนินงานตามลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนของเรื่องที่เป็นปัญหาต่อชุมชน มีการลงพื้นที่
สำรวจผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิจาก
หน่วยราชการที่มีความเกี่ยวข้อง ฝ่ายคณะสงฆ์เป็นหลักในการจัดทำแผนการดำเนินงานโดยการ
กระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบตามลำดับสายการปกครอง คณะสงฆ์บางพื้นที่มีแผนงาน
สงเคราะห์ประชาชนโดยกำหนดกิจกรรมภาคปฏิบัติการเป็นประจำทุกเดือนเดือนละ 1 ครั้ง
คณะสงฆ์มีการวางแผนโดยกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงานร่วมกันของผู้มี
ส่วนเกี่ยวข้องไว้อย่างชัดเจน และการประชาสัมพันธ์เผยแพร่แผนงานที่วางไว้อย่างรัดกุมในวง
แคบ

ด้านการนำไปปฏิบัติให้เกิดผล (Do) ในกระบวนการของการสงเคราะห์ประชาชน
ตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย 8 ประเด็นสำคัญ
ได้แก่ ขั้นตอนและวิธีดำเนินงานเป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้ ปฏิบัติงานในรูปแบบของคณะ
บุคคลหรือทำงานเป็นทีม มีคณะสงฆ์เป็นแม่ข่ายหลักในการปฏิบัติงาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตระหนัก
ในบทบาทและหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี การปฏิบัติอย่างราบรื่นสืบเนื่องมาจากมีแผนการ
ดำเนินงานที่ดีตั้งแต่เริ่มแรก มีการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานให้สอดคล้องกับมาตรการ
ควบคุมโรคระบาดโคโรนาไวรัสของรัฐ เน้นความมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการ
ทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่าย และมีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมด้วยวิธีการที่หลากหลายใน
ช่วงเวลาของการลงพื้นที่นำแผนไปปฏิบัติ

ด้านการตรวจสอบ (Check) ในกระบวนการของการสงเคราะห์ประชาชนตาม
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย 9 ประเด็นสำคัญ ได้แก่
มีการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงานตามเป้าหมายและตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ มีคณะกรรมการ
ติดตามและประเมินผลในระดับจังหวัดทำหน้าที่ประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อรายงานต่อ
คณะกรรมการระดับจังหวัดและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นลายลักษณ์อักษร การ
ตรวจสอบการสงเคราะห์ประชาชนเป็นส่วนหนึ่งการประเมินผลในกิจกรรมบูรณาการกิจการ

คณะสงฆ์และสร้างเครือข่ายในพื้นที่ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 กระบวนการตรวจสอบ ประเมินผลเชิงพฤติกรรมของประชาชนกลุ่มเป้าหมายครอบคลุมด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้าน เศรษฐกิจ คณะสงฆ์ระดับจังหวัดต้องรายงานผลการดำเนินงานโครงการให้แก่สำนักงานพระพุทธ ศาสนาแห่งชาติในวันที่ 25 ของทุกเดือน การตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของ โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 มีฝ่ายคณะสงฆ์เป็นแม่ข่ายหลักและหน่วยงานอื่นเป็นเพียง ผู้สนับสนุน มีการตรวจสอบผลการดำเนินงานทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีการจัดทำแบบ ประเมินเพื่อสำรวจความพึงพอใจของประชาชนผู้เข้าร่วมกิจกรรม และมีการตรวจสอบโดย ภาพรวมจากทั้งคณะอนุกรรมการติดตามและประเมินผลในระดับจังหวัดและคณะกรรมการ ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ส่วนกลาง

ด้านการปฏิบัติการปรับปรุงแก้ไข (Act) ในกระบวนการของการสงเคราะห์ประชาชน ตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย 8 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ เอกสารรายงานสรุปผลการดำเนินงานเป็นข้อมูลสำคัญที่นำมาใช้ประกอบการพิจารณา แก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานครั้งต่อไป การปรับปรุงแก้ไขสามารถกระทำได้ทั้งในส่วนของระบบ หรือวิธีการที่เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน การปรับปรุงแก้ไขมีทั้งปรับปรุงย่อยใน ภาคปฏิบัติการประจำเดือนและปรับปรุงใหญ่ในแผนปฏิบัติการประจำปีของปีถัดไป ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงแก้ไขระดับแผนงานมาจากคณะอนุกรรมการติดตามและ ประเมินผลในระดับจังหวัด และคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ส่วนกลาง ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยราชการที่มีความเกี่ยวข้องได้ช่วยให้ข้อมูลต่าง ๆ เพิ่มเติมสำหรับการ ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการทำงาน ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในขณะลงพื้นที่ปฏิบัติงานในครั้งที่ ผ่านมาจะเป็นข้อมูลสำคัญในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้ดีขึ้น การปรับปรุงแก้ไขในเชิง นโยบายนั้นหน่วยงานระดับปฏิบัติการไม่สามารถกระทำตัวเอง และการปรับปรุงแก้ไขโดยพัฒนา กระบวนการทำงานโดยไม่ผิดเพี้ยนไปจากจุดมุ่งหมายและเป้าประสงค์หลัก

3. รูปแบบการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์ จังหวัดราชบุรี

เป็นรูปแบบของความร่วมมือของเครือข่าย 3 ประสาน หรือบรรพ ซึ่งต้องดำเนินงานตาม กระบวนการตามทฤษฎีวงจรคุณภาพซึ่งประกอบด้วย ด้านการวางแผน ได้แก่ มีการลงพื้นที่ สสำรวจความต้องการของประชาชน เป็นต้น ด้านการการนำแผนไปปฏิบัติให้เกิดผล ได้แก่ มี พระภิกษุเป็นบุคลากรหลัก เป็นต้น ด้านการตรวจสอบ ได้แก่ มีการประเมินตามตัวชี้วัดที่กำหนด ไว้ เป็นต้น และด้านการปฏิบัติการปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ มีการพัฒนาวิธีดำเนินงานให้สอดคล้อง กับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง กล่าวคือ “มีใจรัก พากเพียรทำ ติดตามตรวจสอบ และรอบคอบ แก้ไข” ทั้งนี้ ในการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัด ราชบุรี จำเป็นต้องบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรม ซึ่งประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อุตถจริยา และสมานัตตทา หรือ “โอบอ้อมอารี วจีไพเราะ สงเคราะห์ชุมชน เสมอต้นเสมอปลาย” โดยนัย

นี้ รูปแบบการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี มี 2 มิติ คือ (1) ด้านอามิสทาน หรือการสงเคราะห์ด้วยสิ่งที่เป็นวัตถุ (Material) ประกอบด้วย การสงเคราะห์ช่วยเหลือด้วยสิ่งยังชีพเฉพาะทางสำหรับกลุ่มผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ ผู้ทุพพลภาพ การสงเคราะห์ช่วยเหลือเกี่ยวกับอาหารและโภชนาการ การสงเคราะห์ช่วยเหลือเกี่ยวกับสุขภาพร่างกายและเวชภัณฑ์ยา การสงเคราะห์ช่วยเหลือด้วยเงิน การสงเคราะห์ช่วยเหลือเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน และการสงเคราะห์ช่วยเหลือเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยที่มีความปลอดภัยต่อชีวิต และ (2) ด้านธรรมทาน หรือการสงเคราะห์ด้วยสิ่งที่ไม่ใช่วัตถุ (Non-Material) ประกอบด้วย การสงเคราะห์ด้วยการบำรุงขวัญกำลังใจแก่ผู้ยากไร้ ผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ และผู้ทุพพลภาพ การสงเคราะห์ด้วยการนำธรรมะไปบรรเทาทุกข์และแก้ปัญหาทางใจแก่ประชาชน การสงเคราะห์ด้วยการจัดให้วัดเป็นศูนย์ฝึกอาชีพหรือศูนย์เรียนรู้ด้านต่าง ๆ ที่ไม่ขัดกฎหมายและศีลธรรมอันดีงาม การสงเคราะห์ด้วยการสร้างเสริมความสามัคคีโดยอาศัยวัฒนธรรมและประเพณีทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือ การสงเคราะห์ด้วยการจัดให้วัดเป็นเสมือนศูนย์เยียวยาจิตใจแก่ผู้ประสบภัยธรรมชาติหรือพิบัติต่าง ๆ การสงเคราะห์ด้วยธรรมเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตด้วยปัญญาและสัมมาทิฐิ สงเคราะห์ด้วยการอบรมวิปัสสนากัมมัฏฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะทางจิต และการสงเคราะห์ด้วยการอบรมจิตให้เจริญก้าวหน้าทางธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี” ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจจึงนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพทั่วไปในการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี พบว่า มีจุดแข็ง ได้แก่ กระบวนการทำงานร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ เป็นต้น มีจุดอ่อน ได้แก่ งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีไม่เพียงพอกับความจำเป็นหรือความต้องการตามสภาพจริง เป็นต้น มีโอกาส ได้แก่ ประชาชนจำนวนมากยังต้องการความช่วยเหลือหรือการสงเคราะห์จากคณะสงฆ์ เป็นต้น และมีอุปสรรค ได้แก่ สถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาหรือโควิด 2019 เป็นต้น ดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับที่ ดำรงค์ศักดิ์ จันทพิทย (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การจัดการงานสังคมสงเคราะห์โดยมุ่งเน้นความสัมพันธ์กับผู้ให้บริการ” จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการงานสังคมสงเคราะห์โดยมุ่งเน้นความสัมพันธ์กับผู้ให้บริการนั้น ระบบการให้บริการในงานสังคมสงเคราะห์ภาครัฐยังคงดำเนินไปในแนวทางของอุดมการณ์และความเป็นวิชาชีพท่ามกลางกระแสหรืออิทธิพลของระบบตลาดและการแข่งขันเสรีที่มีผลกระทบต่อความคาดหวังของผู้ให้บริการ ขณะเดียวกันยังคงมีปัญหาค้างคาอยู่ในระบบราชการที่กระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการให้บริการ เช่น ความไม่เท่าเทียมกันของอำนาจระหว่างผู้ให้กับผู้ให้บริการ ปัญหาที่เป็นรูปธรรมในเชิงการจัดการ ได้แก่ ปัญหาการบริหารงานบุคคล ปัญหาการขาดฐานข้อมูลของผู้ให้บริการและการจัดการระบบสารสนเทศซึ่ง

เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนหรือคัดเลือกผู้ใช้บริการตลอดจนการนำส่งการบริการที่ตรงตามความต้องการ เป็นต้น

2. กระบวนการในการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี พบว่า ครอบคลุมกระบวนการตามทฤษฎีวงจรคุณภาพซึ่งประกอบด้วย ด้านการวางแผน ได้แก่ มีการลงพื้นที่สำรวจความต้องการของประชาชน เป็นต้น ด้านการการนำแผนไปปฏิบัติให้เกิดผล ได้แก่ มีพระภิกษุเป็นบุคลากรหลัก เป็นต้น ด้านการตรวจสอบ ได้แก่ มีการประเมินตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ เป็นต้น และด้านการปฏิบัติการปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ มีการพัฒนาวิธีดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่า ยังเป็นไปในทิศทางที่สามารถพัฒนา ดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับที่พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ และคณะ (2559) ได้วิจัยเรื่อง “หมู่บ้านรักษาศีล 5: รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของสังคมไทย” ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดในการดำเนินงานของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โดยตรง ได้กำหนดไว้ใน 2 ประการ คือ (1) การสร้างเครือข่าย คือการดำเนินการเพื่อเชิญชวนให้คนในหมู่บ้านมาร่วมกันรักษาศีล 5 เพื่อเชื่อมโยงกลุ่มคนที่สมัครใจที่จะมาร่วมกันรักษาศีล 5 ภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน โดยมีหลักการคือ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายต้องเป็นโดยสมัครใจ มีการรับรู้และมุมมองที่เหมือนกัน การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย มีการเสริมสร้างซึ่งกัน และกันและการเกื้อหนุนซึ่งกัน (2) การประชาสัมพันธ์ส่งต่อความดี คือการประกาศ เชิญชวนประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ ทำความดี ด้วยการรักษาศีล 5 ในชีวิตประจำวัน สำหรับแนวทางการสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของชุมชนภายใต้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ชุมชนจะต้องสร้างชุมชนต้องมีผู้นำที่ตั้งตนอยู่ในศีล 5 มีการสร้างกฎกติกาและมีการเคารพกฎกติกา อยู่ร่วมกันโดยใช้หลักความเมตตา ไม่ตามกระแสวัตถุนิยม คือมีความพอเพียง ความพอใจในสิ่งที่มีอยู่ และมีความพร้อมเพียง มีความสามัคคีของหมู่คณะ

3. รูปแบบการสงเคราะห์ประชาชนเป็นรูปแบบของความร่วมมือของเครือข่าย 3 ประสาน หรือบวร ในการให้ความสงเคราะห์ประชาชนด้วยสิ่งที่เป็นวัตถุ และการสงเคราะห์ด้วยสิ่งที่ไม่ใช่วัตถุ ได้แก่ การสงเคราะห์ช่วยเหลือด้วยสิ่งยังชีพเฉพาะทางสำหรับกลุ่มผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ ผู้ทุพพลภาพ การสงเคราะห์ช่วยเหลือเกี่ยวกับอาหารและโภชนาการ สงเคราะห์ด้วยการบำรุงขวัญกำลังใจแก่ผู้ยากไร้ ผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการและผู้ทุพพลภาพ สงเคราะห์ด้วยการนำธรรมะไปบรรเทาทุกข์และแก้ปัญหาด้านจิตใจแก่ประชาชน สงเคราะห์ด้วยการจัดให้วัดเป็นศูนย์ฝึกอาชีพหรือศูนย์เรียนรู้ด้านต่าง ๆ ที่ไม่ขัดกฎหมายและศีลธรรมอันดีงาม สงเคราะห์ด้วยการอบรมจิตใจให้มีความเจริญก้าวหน้าทางธรรม สงเคราะห์ด้วยการจัดให้วัดเป็นเสมือนศูนย์เยียวยาจิตใจแก่ผู้ประสบภัยธรรมชาติหรือพิบัติต่าง ๆ สงเคราะห์ด้วยการสร้างเสริมความสามัคคีโดยอาศัยวัฒนธรรมและประเพณีทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือ สงเคราะห์ด้วยหลักธรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตด้วยปัญญาและสัมมาทิฐิ และสงเคราะห์ด้วยการ

อบรมวิปัสสนากัมมัฏฐานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะทางจิต ดังกล่าวนี้นี้ แสดงให้เห็นว่า การสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี เป็นแหล่งศึกษาดูงานในระดับประเทศได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รูปแบบของการสงเคราะห์ผู้ป่วยติดเตียง ผู้ทุพพลภาพ ผู้ยากไร้ และประชาชนที่ยากจน ดังกล่าวนี้นี้ สอดคล้องกับที่ ประทุม อังกูโรหิต (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “สถาบันทางพระพุทธศาสนากับงานสังคมสงเคราะห์” ผลการวิจัยพบว่า คณะสงฆ์และสถาบันทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทยแต่เดิมมิได้มีธรรมเนียมปฏิบัติในการสงเคราะห์ประชาชนด้วยการสร้างสถานพยาบาลหรือสถานรับเลี้ยงเด็กกำพร้าและ ฯลฯ แบบองค์กรทางศาสนาอื่น มักเป็นที่เข้าใจกันว่าหน้าที่ของพระสงฆ์และสถาบันทางพระพุทธศาสนา คือ การสงเคราะห์ประชาชนด้านธรรมะเท่านั้น และมีข้อโต้แย้งว่าพระสงฆ์ไม่ควรเข้าไปทำกิจกรรมด้านสังคมสงเคราะห์ เนื่องจากเป็นกิจกรรมทางโลก ปัจจุบัน บทบาทของสถาบันทางพระพุทธศาสนาในการทำงานสังคมสงเคราะห์ พบว่า (1) พระภิกษุสงฆ์ นักวิชาการและบุคคลทั่วไปสนับสนุนการทำงานสังคมสงเคราะห์ของสถาบันทางพระพุทธศาสนา เนื่องจากสอดคล้องกับหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา และเป็นการ ทำเพื่อประโยชน์สุขของมหาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในแหล่งที่สวัสดิการของรัฐยังไม่ถึง (2) วัดทั้งห้าวัด และเสถียรธรรมสถานมีจุดอ่อนจุดแข็งที่แตกต่างกัน แต่เผชิญปัญหาและ อุปสรรคที่คล้ายคลึงกัน เช่น ด้านเงินทุนและบุคลากร ขณะที่เสถียรธรรมสถานได้รับความร่วมมือ จากชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในระดับที่น่าพึงพอใจ ชาวบ้านมักมีทัศนคติว่างานสังคมสงเคราะห์ที่วัดทั้งหลายทำมิใช่กิจของสงฆ์ และ (3) การแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพน่าจะเป็นการทำงานเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ โดยการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับรัฐและชุมชนรวมทั้งองค์กรเอกชน และใช้สื่อช่วยในการเผยแพร่กิจกรรมต่าง ๆ ให้มากขึ้น ที่สำคัญคือการสร้างความสมดุลระหว่างการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์กับการเผยแผ่ธรรม นอกจากนั้นพระสงฆ์ต้องมีความระมัดระวังด้านความประพฤติให้อยู่ในกรอบของพระวินัยและจารีตประเพณีในขณะปฏิบัติภารกิจให้การสงเคราะห์ประชาชน ในภาพรวม องค์ความรู้นี้สามารถช่วยเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานสังคมสงเคราะห์ของสถาบันทางพระพุทธศาสนาในสังคมพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท และสามารถนำไปใช้เป็นตัวอย่างสำหรับพระสงฆ์และวัดอื่น ๆ ที่ดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ในลักษณะที่คล้ายคลึงกันได้

องค์ความรู้จากการวิจัย

	สังคหวัตถุธรรม			
	ทาน	ปิยวาจา	อถถจริยา	สมานัตตตา
อามิสทาน	อาหารและ โภชนาการ	-	-	-
	สิ่งยังชีพ เฉพาะทาง	-	-	-
	เวชภัณฑ์ยา และสุขภาพ	-	-	-
	สิ่งของ เครื่องใช้	-	-	-
	เงิน	-	-	-
	ที่อยู่ อาศัย	-	-	-
ธรรมทาน	-	กำลังใจ ผู้ป่วยติดเตียง	-	-
	-	ธรรมะบรรเทา ทุกข์ทุกทางใจ	-	-
	-	-	ศูนย์เรียนรู้/ ศูนย์ฝึกอาชีพ	-
	-	-	ประเพณีเสริม ความสามัคคี	-
	-	-	เยี่ยวยาจิตใจ แก่ผู้ประสพภัย	-
	-	-	-	อบรมจิตให้เจริญ ในธรรมชั้นสูง

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

รูปแบบการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ควรเป็นรูปแบบของความร่วมมือของเครือข่าย 3 ประสาน หรือบวร ในการให้ทานทั้ง 2 มิติ คือ อามิสทาน และธรรม หรือการให้ความสงเคราะห์ประชาชนด้วยสิ่งที่เป็นวัตถุ และการสงเคราะห์ด้วยสิ่งที่ไม่ใช่วัตถุ ซึ่งต้องดำเนินงานตามกระบวนการตามทฤษฎีวงจรคุณภาพซึ่ง

ประกอบด้วย ด้านการวางแผน ได้แก่ มีการลงพื้นที่สำรวจความต้องการของประชาชน เป็นต้น ด้านการการนำแผนไปปฏิบัติให้เกิดผล ได้แก่ มีพระภิกษุเป็นบุคลากรหลัก เป็นต้น ด้านการตรวจสอบ ได้แก่ มีการประเมินตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ เป็นต้น และด้านการปฏิบัติการปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ มีการพัฒนาวิธีดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง กล่าวคือ “มีใจรัก พากเพียรทำ ติดตามตรวจสอบ และรอบคอบแก้ไข” ทั้งนี้ ในการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี จำเป็นต้องบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรม ซึ่งประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา หรือ “โอบอ้อมอารี วจีไพเราะ สงเคราะห์ชุมชน เสมอต้นเสมอปลาย”

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ส่วนกลาง คณะอนุกรรมการติดตามและประเมินผลในระดับภูมิภาค และคณะอนุกรรมการติดตามและประเมินผลในระดับจังหวัด เพื่อครอบคลุมการดำเนินงานทั้งในระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ตามลำดับ และกำหนดนโยบายในการสงเคราะห์ประชาชนของคณะสงฆ์ให้สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน โดยมีกลุ่มเป้าหมายสำคัญที่ผู้สูงอายุ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัวของประเทศไทย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรยกระดับให้วัดเป็นเป็นศูนย์กลางของเครือข่ายความร่วมมือที่เชื่อมโยงการทำงานระหว่างคณะสงฆ์ หน่วยงานรัฐ และเอกชน อย่างเป็นทางการ
2. ควรมีปฏิทินหรืออนุทินในการดำเนินงานด้านสาธารณะสงเคราะห์ที่แสดงให้เห็นการดำเนินงานตามกรอบเวลาในแต่ละเดือนตามแผนปฏิบัติการประจำปี
3. ควรจัดตั้งกองทุนเพื่อการสงเคราะห์ประชาชนอย่างเป็นทางการ โดยไม่ยึดโยงกับตัวบุคคล เพื่อการดำเนินงานได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบศูนย์ฝึกอาชีพประชาชนภายในวัดตามตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์ รูปแบบการเยียวยาจิตใจแก่ผู้ประสบภัยจากโรคระบาด Covid 19 ของคณะสงฆ์

เอกสารอ้างอิง

- คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี. (2561). *แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา จังหวัดราชบุรี (พ.ศ.2561-2564)*. ราชบุรี: สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดราชบุรี.
- ดำรงศักดิ์ จันโททัย. (2550). *การจัดการงานสังคมสงเคราะห์โดยมุ่งเน้นความสัมพันธ์กับผู้ให้บริการ* (วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสังคม). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประทุม อังกูโรหิต. (2553). *สถาบันทางพระพุทธศาสนากับงานสังคมสงเคราะห์* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประยูร เจนตระกูลโรจน์. (2562). ผู้สูงอายุ : ดูแลอย่างไรให้แก่อายุมีคุณค่า ชราอย่างมีคุณภาพ. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 2(2), 44-53.
- ปริทรรศน์ พันธุ์บรรยงก์. (2545). *แผนภูมิสุดยอดกลยุทธ์การจัดการ*. กรุงเทพฯ: มณีสร.
- พระครูชินวราวุฒ (สิงห์ ชินวโร). (2558). *การพัฒนาการบริหารจัดการการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโณ. (2557). *การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสุขสงเคราะห์ตามกระบวนการทัศน์วิถีพุทธ* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดเฉลิมพร อภิวิโร. (2563). *ประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์วัดประยูรวงศาวาสวรวิหาร กรุงเทพมหานคร. วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 3(1), 20-33.
- พระปิยปราษฎ์ อาจารย์สุโณ. (2561). *การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี. วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 1(2), 1-11.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2553). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 18). นนทบุรี: โรงพิมพ์พิมพ์การพิมพ์.
- พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ และคณะ. (2559). *หมู่บ้านรักษาศีล 5: รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของสังคมไทย* (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสรพสิทธิ์ นาคเสโน. (2562). *ประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี. วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 2(1), 23-33.
- พระมหาสาทร ธมมาทโร. (2560). *หมู่บ้านรักษาศีล 5: รูปแบบและกระบวนการเสริมสร้างการดำรงชีวิต. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 13(ฉบับพิเศษ เล่ม 3), 83.

- พระวรพงศ์ ธรรมวิโส. (2562). การจัดการงานศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัด เพชรบุรี. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 2(2), 1-10.
- พระอนุวัฒน์ อภิวัตตโน. (2564). การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของ ชุมชนวัดหนองไม้เหลือง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 4(1), 37-46.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สาคร สุขศรีวงศ์. (2552). *การจัดการ : จากมุมมองนักบริหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: บริษัท จี. พี. ไฮเบอร์พรีนธ์ จำกัด.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2557). *คู่มือการดำเนินงาน โครงการสร้างความปรองดอง สมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5”*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.